

DİPLOMAT

Nö 13(038) Oktyabr, Ciriya pêş 2006

İctimai-siyasi qəzet
Rojnama civakî û sîyasî

Qiyməti
Hêjaye

20 qepik

AZƏRBAYCAN PREZİDENTİ İLHAM ƏLİYEV QUBA-İSPIK-XINALIQ AVTOMOBİL YOLUNUN AÇILIŞI MƏRASİMİ ZAMANI

ƏMƏKDAŞLARIMIZIN "YENİ MÜSAVAT"ÇILARA CAVABI

NƏDƏN AĞIR
OLUB DAŞI
KÜRDÜMÜN

Səh. 2

HƏLƏKİ VAXT VAR,
DÜŞÜNÜN, XALQLARIMIZIN
HEYSİYATI İLƏ
OYNAMAYIN

Səh. 6

"YENİ
MÜSAVAT"ÇILARIN
CIRTDAN NAĞILI

Səh. 6

ROJNAME RONAHÎYA
GELÊ KURDE

Mêvanê me cîgirê
Encumenî wezîran
brêz Omar Fetahe

Səh. 5

Mvîanê me rêvebirê PDK-ê
ya leqa 8-a kek Elî Ewnîye.

Kek Elî, mrovekî pêşketî,
zane, ji dîroka qelêri agahdar,
pir sozdar, mîvan hez û
mrovekî çiqasî bêjîy dilgerme.

Səh. 5

BAŞ REDAKTORDAN

Uzun müddət idi ki, "Yeni Mûsavat" susmuşdu. Biz də elə düşünürdük ki, yəqin ağılları başlarına gəlib, olmazın yaşanlarından el çekib, həqiqətlərə və xalqlarımızın birliyinə xidmət edirlər. Çok təessüf ki, belə düşünmüştük. Sentyabr ayının 8-i, bize zəng edib bildirdilər ki, bəs "Yeni Mûsavat" yənə köhnə adətlərinə başlayıb və böhtan dolu yalanlarla, sizin haqqınızda düz yarım sehifəyə qədər cəfəngiyat yazıb. Ola bilsin ki, zəng edənlər də "Yeni Mûsavat"-in əmək-

Tahir Süleyman

Təbliğata görə PKK-dan nə
aldiğınızı deyə bilmərik, amma...

daşları olsun.

Qəzeti aldım, tanış olmadan sonra, qəzətə verdiyim iki min manat üçün çox təessüfləndim. Kaş o pulu dilənciye verədim.

Qəzətin məhsətində "Azərbaycanda PKK-nın qəzeti çıxır" başlığı və ""Diplomat" adlı bu nəşirin Kəmaləddin Heydərovun nəzarətində olan mətbəəde dərc edildiyi bildirilir" yarım başlığı verilmişdir. Ele qəzətin başlıq və yarınbaşlığını görəndə bildim ki, deyilənlər düz imiş, bunlar elifi gilif yazarlardan da irəli gedərək, elifi bilif yazarlardandır.

"Cənab"lar, əger həqiqəti bilmək isteyirsinizse bilin. Qəzət Kəmaləddin Heydərovun nəzarət etdiyi mətbəəde deyil, Türkiyənin MİT-in nəzarətində olan "Zaman" mətbəəsində çıxır. Görünür sizin araşdırmaçılarınız çox zəifdir. Zəif araşdırmaçılarınız ucbatından, əger Kəmaləddin Heydərov sizi bu yalan və böhtanlarınıza görə məhkəməyə verərsə, onda görəsen siz "cənab"ların o yazıq hali neçə olacaq?

Bilməyinizi istəyirik ki, araşdır-

maçılarınız həməşəki, kimi yene yanılmışlar. Onlara inanmasanız daha yaxşı olar. Çünkü "Diplomat" qəzeti həftədə bir dəfə deyil, ayda iki dəfə və bəzi hallarda ayda bir dəfə işq üzü görür və 8 səhifədən ibarətdir. Əger biz də sizin kimi, elifi bilif yazsaydıq, yəqin bizedə xarici dövlətlərdən "qrant" yardımçıları olardı və bizdə sizin kimi, hər gün 16 səhifəlik qəzet buraxardıq və təm-teraqlı ofislerde oturardıq. "Yeni Mûsavat" qəzətinin yazarları iddia edirlər ki, qəzət Rusyanın və eləcədə Azərbaycanda, müxalif tərəfindən qəçqin düşmüş kurd xalqının arasında yayımlanır. Bəli, düz buyursunuz cənablar. Qəzət sizin kimi "vətənpervər"lərin üzündən Azərbaycanın qədim erazilerində iki erməni dövlətinin yaradılması ucbatından, vətənlərindən didərgin düşmüş soydaşlarımız arasında yayımlanaraq, onları xəbərdar edir ki, ehtiyatlı olun, bu gün 20% torpaqlarımızı işgal edən ermənilər Azərbaycanın "mərd" oğulları ilə əlaqəyə giriblər. "İgidlər"i Ermənistana dəvət edirlər, hələ onların şənине qonaqlıqlarda verirlər.

(Ardı səh. 2-də)

BÜTÜN AZƏRBAYCAN XALQINI ƏRBİLDƏN SALAM-LAYIRAM

Səh. 7

SÖZÜN NAMUSUNU ÇƏKƏN ŞAIR

Mən ona ciddi və əsil şair
kimi ötən əsrin 70-90-ci illərinin dövri mətbuatından
beləd idim. Onu böyük şair kimi son əsərindən -
2005-ci ildə çapdan çıxmış
"Yurduma qurbanı sözüm" kitabından tanıdım.

Səh. 3

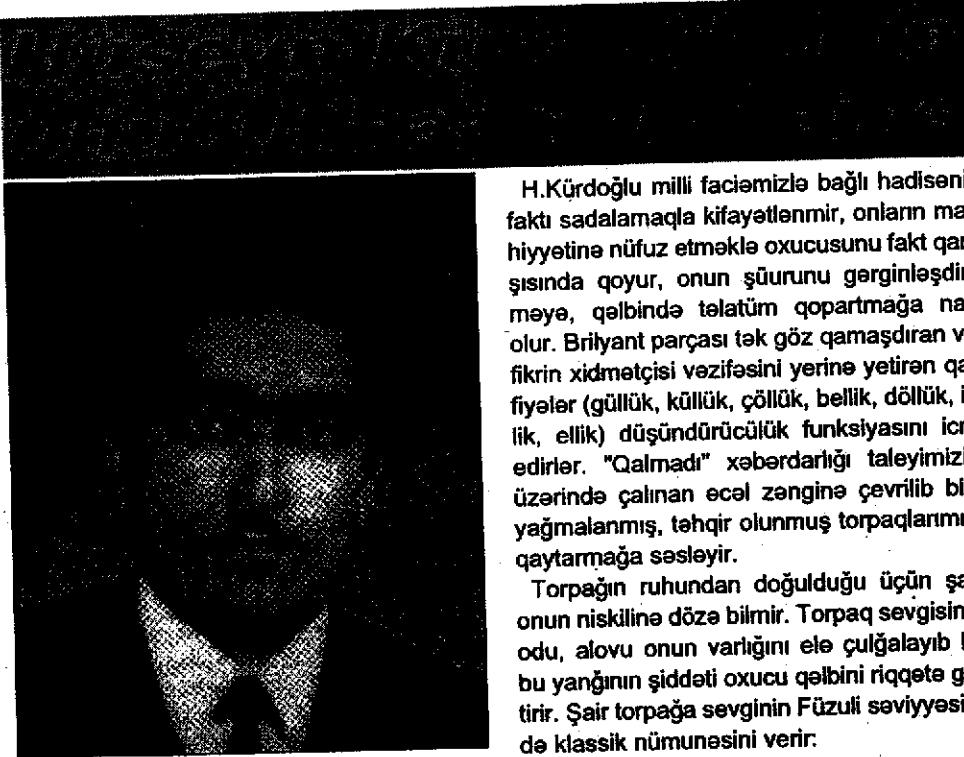

Jîyan û
bi ser-
hata
Gêneral
Mistefa
Barzanî

Səh. 4

SÖZÜN NAMUSUNU ÇEKƏN ŞAIR

Men ona ciddi ve esil şair kimi öten əsrin 70-90-ci illerinin dövri metbuatından bələd idim. Onu böyük şair kimi son əsərindən - 2005-ci ilde çapdan çıxmış "Yurduma qurbanıdır sözüm" kitabından tanıdım.

Dünyamızı yaradıcı ömrünün barlı-beherli çağlarında terk etmiş bu böyük şaire ədəbi içtimaiyyətin, illahda ki, poeziya təqnidinin göstərdiyi anlaşılmaz biganelik meni xeyli tezəcübləndirdi. İster-isteməz beynimdə bəti bir fikir dolaşdı: bezen tevazoklarıq insana baha başa gelirmiş. Sağlığında heç kesin minnet yüksünü çıxınlarına götürmeyen, özünü göze soxmağı sevmeyen, göyde Tannan, yerde istedadından başqa heç kəsa ve heç neyə güvenmeyen şair seçdiyi yolu özü başa vurmalydi ve vurdu da!

Bu menada men onun yeni, yetərinca samballı kitabını işiq üzüne çıxardıqlarına görə doğmalanına - tanınmış ədəbiyyatunas Ş.Alişanlıya, I.Alişanlıya, kitaba olğucu samimi, yiğcam ve dolğun öz söz yazmış akademik B.Nebiyeve dərin minnetdarlığı bildirirəm.

Kitabda şairin ömrünün son illerinde (1990-2003) yazdığı şeirləri toplanmışdır.

Şeirlərde 90-ci illerin mürekkeb içtimai-siyasi mühitine feal, həssas şair münasibəti, Qarabağın ve Laçının itkisi ile bağlı dərin və dramatik yaştınlar öz konkret bəlli ifadesini tapmışdır.

Men "bəlli" sözünü təsadüfen işlətmirəm. Çünkü Qarabağ haqqında yazılın şeirlərin ekseriyetində mehz bədilişlik çatışır. Bu şeirlərde diqqəti çeken can yanığı, patetika və pafos poeziya seviyyesinde öz ifadesini tapmir.

Ancaq görün H.Kürdoğlu Qarabağ yanğışını hansı poetik detalları oxucu yaddasına köçürür:

*Döndü düşmen təpdağına,
Çiçeklik-güllük qalmadı.
Başımıza sovurmağa
Vetende külliük qalmadı.*

*Satmışq namusu-əri,
Xəlinə düşmənə yari.
Dağlarda dağlıq vüqəni,
Çöllerde çölliük qalmadı.* ("Qalmadı")

Qemli bir avaz üzerinde kökləmiş bu gəraylıda bitkin söz şebekesi yaradılmış, misralar arasında mentiqi bağlılıq və fikir bütövülüyü birlərini ele tamamlayıb ki, burada nəyise deyismek sadəcə olaraq mümkün deyil. Şeirde erməni tecavüzü basmaqlıb ifadelerle pislənmir, eksine, o, hem təbətiyimiz və hem de mənevyyatımıza tuşlanmış sul-qəsd və qətləm faktı kimi təqdim olunur.

Ustad şair "işqal olmuş vətən torpaqları üçün gelecek nesilər qarşısında daima xəcəletli qalacaq, heç olmasa günahımızın bir hissesini yumağa macəl tapmayacaq" fikrini dəha ləkonik və poetik şəkildə ifade edir: "başımıza sovurmağa vetende külliük qalmadı".

H.Kürdoğlu milli faciəmizle bağlı hadisəni, faktı sadalamaqla kifayətlənmir, onların məhiyyətine nüfuz etməklə oxucusunu fakt qarşısında qoyur, onun şüurunu gerginleşdirməye, qəlbində telatüm qopartmağa nail olur. Brilyant parçası tek göz qamaşdırın və fikrin xidmetçisi vəzifəsini yerine yetirən qayiylər (güllük, külliük, çölliük, bellik, döllük, ililik, ellik) düşündürülən funksiyasını icra edirler. "Qalmadı" xəbərdarlığı taleyimizin üzərində çalınan ecel zənginə çevrilib bizi yağmalanmış, təhəqir olunmuş torpaqlarımızı qaytarmağa səsleyir.

Torpağın ruhundan doğulduğu üçün şair onun niskiləne dözə bilmir. Torpaq sevgisinin odu, alovu onun varlığını ele çulgalayıb ki, bu yanının şiddetli oxucu qəlibini riqqete getirir. Şair torpağa sevginin Füzuli seviyyesində klassik nümunəsini verir:

*Basdırma, torpaq yanması,
Oğlum, axıt çaya məni.
Veten derdi sönməz olur,
Aparsın deryaya məni.*

*Varaqlar sözümüzü geyib,
Qem-qüssə beğrimi yeyib.
Bilmirəm tale nə deyib
Getirmiş dünyaya məni.
("Veten derdi sönməz olur")*

Bu şeir parçasında her söz, her misra yayın qızmanında dağ çeşmesinin gözündən götürülmüş şəffaf və soyuq su kimi damarlarımıza işleyir. Burada eli yerdən, gördən üzülmüş, ümidiği daşlara, qayalara deyib parçalanmış şairin hüznlü piçtiləri eşidilmişəkdər.

H.Kürdoğlunun şeirlərində torpaq itkisi ilə bağlı şiddetli bir ağrı duyulmaqdır. Onu elle yoxlamaq, gözün işığı ilə görmək mümkün deyil. Mənəvi ağının doğurduğu, fəsادları müayinə və müalicə etmek mümkünürmü? Şair Qarabağ mövzusuna vətənperver görünümək və poeziyasına aktualıq keyfiyyətləri qazandırmaq xatirine girişir. Bele bir iddiada bulunmaq onun yaradılıq təbətiyinə ziddir. O, qəlp sözle yox, qəlibin dililə dəmir. Mesələn,

*Daşdan-daşa deydi başım,
Ertdi daşı göz yaşım.
Ne qeder qohum-qardaşım
Getdi bircə il içində.*

Seslerin yaratdığı assosiativ zənginliyə fikir verin. Tekce bir bəndə on cingiltili samitden (a, b, q) və axan göz yaşlarının daşı eridən dəmələrinin yaratdığı ahəngi eks etdiyən üç yumşaq "ş" səsindən istifadə olunmuşdur. Yurd itkisinin törendiyi çəşqinqoşdan başı daşdan-daşa dayen və axıtdığı isti göz yaşları daşı eridən lirik "men"in mənəvi faciəsinə bundan mükəmməl rəsmileşdirmək qeyri-mümkündür. Seslerin yaratdığı musiqi isə şeire xüsusi bir avaz getirir.

"Veten derdi sönməz olur", "Dünyadan qaça bilmedik", "Sendən ayn düşəndə", "Urmiya seferi", "And yerim", "Sevdilim adamlar" silsiləsindən, "Dördlüklər", "Bayatılar" başlıqları altında toplanmış nümunələrdə şairin məbədliş hadisələr və insanlara, zamanı və dünyaya konkret poetik-felsefi münasibəti üstünlük təşkil edir.

Şeirlərin, xüsusilə dördlüklərin və bayatıların poetik strukturunda klassik poeziyanın (Ö.Xeyyamin, Nizaminin, C.Ruminin, Füzulinin, Y.Imrenin və b.) və folklor örnəklərinin nəfəsi aydın dəyulmaqdadır.

Bekle de ruzgənnın küləklerinin yüz illəri yixa bilmediyi qranit kimi möhkəm söz abidələrinə səykəndiyindən onun şeirlərində bir nəfəs genişliyi, zamanüstü mövcudluqlara (ölüm, hayat, qəmənə səbədliyi, sevincin öteriliyi, fanilik və bacılık, ömrün qısalığı və s.) fərdi və mexsusı şair münasibəti hiss olunmaqdır. Hem de diqqəti çeken mühüm

keyfiyyətlərdən biri kimi o da qeyd olunmalıdır ki, şair əbədi və enənəvi mövzulara müsərliyin gözü ilə baxa bilir və çağdaş dövrün mənəvi axtanşalar sisteminde oxucuya öz yərini tapmaqdə kömək edir.

Dördlüklərin birində varlığın əbədi təzadlanıb bir-birile qiyas edilir (ışiq-qaranlıq), ışiq-heyatın, qaranlıq isə ölümün rəmzi kimi dəyərləndirilir:

*Galib yetişdi ömrüm exirda viranlıq,
Sanki bu yer üzüne gelmişdəm bir anlıq.
Zülmədən işıqlığa Tanrı özü getirdi,
Bir de niye döndərir yönümüz qaranlıq?*

Təbii ki, bu bəndə fikir təze deyil. Ölümə heyatın disharmoniyası, bir-birinin qənim və inkan olmasına bərədə bütün klassikler yüz ililiklər ərzində bəhs etmişlər. İndinin özündə də poeziyanın müxtəlif nəsillərinə mensub olan şairlər bu mövzdən yan keçmirlər. Alım və mütəfəkkir şairin bu dördlüyü deyim tərziin yeniliyi, obrazlar silsiləsinin təzeliyi ilə qoyulan sualın gözlenilmeziyi ilə seçilir. Bir de ki, şair belə bir zərureti nezəre almışdır ki, insan ne qeder ki, Tannın verdiyi ömrü Tanrıya layiq seviyyədə yaşamayacaq, ne qeder ki, onu zinətləndirməyəcək, - o vaxta qəder ölüm-həyat mövzusu da aktuallığını itirmeyəcək.

Son misrada yaradılanın yaradana verdiyi sual da düşündürür və düşündürücü olduğunu qədər de ibretli təsir bağışlayır.

Həm dördlüklər və həm de bayatılarda şairin bize aşılılığı heyat felsefəsi bəlli-poetik çalar və naxışları zəngindir:

*Bu dünya mülkündən öten ağlayır.
Yüyüren sevinir, yetən ağlayır.
Qocalar ölənde matəm tutsa da
Körpələr ölənde vətən ağlayır.*

Burada her misra fikir yükü ilə yüklenib; menzilə doğru yüyüren də, menzil başına çatan da ağlayır. İtkisi çox, qazancı az olan ömrürden daha ne gözlemek olar? Ən ümde fikir bundan ibaretdir ki, qocalar ölənde və tətən keçmişsiz, körpələr ölənde isə geləcəksiz qalır. Hasıl olunan qənaət odur ki, vətənin keçmişsi de, geleceyi de qorunmalıdır! Ve yaxud:

*Qem məni qəmçilədi,
Qem - qıṣdı, qem - qılıdı.
Taledən şədliq umdum,
Üzüme qem cılıdı.*

Klassik bayatılarımızdan ferqli olaraq H.Kürdoğlunun bayatılarda her misra fikirle başlayır, məna ilə tamamlanır. Məs.:

*Sazağa bar dayanmaz.
Hesrete yar dayanmaz.
Bu dağın ne derdi var,
Döşündə qar dayanmaz.*

Duyğuların en alısı olan sevgi onun bir bayatısında adı bir detalla metaforik keyfiyyət qazanır, fəvqələde enerji ilə yüklenir:

*Kürdoğlu yaricandır,
Bir güləy qaricandır.
Sensiz bu sonsuz alem
Gözümüzde dərcandır.*

O, kalambur-cinas qayiylərin yeni çeşidlərini, biçimlərini yaratmaq sahəsində de usad olduğunu sübut edir:

*Könülü mərde qala,
Kümim var derde qala.
Sözdəmdən hörgü qoyub
Tikmişəm derde qala.*

Bu tipli bayatıların sayı onlarıdır. Nümunelerini verdiyimiz və vermediyimiz şeirlərə çəkilişlərde keyfiyyət bir-birini mükəmməl şəkildə tamamlayırlar. Canlı xalq dilinin poetik imkanlarına derindən bələd olan gər ilk baxışdan adı görünen söz və ifadələrə ciddi içtimai metleblərə girişə və onları poeziyanın predmetinə çevirə bilir. Neticədə oxucu lirik-felsefi şeirlərin yaratdığı sert iqlim şəraitinə düşür:

*İyən-iş keñər iyirminci yüzüllük,
Orjinalan xəzəsan qem-qıssədən üzüllük.
Gecə-gündüz məmərindən göz yaşları və qən demir,
Budur bizim təsəyyüntər, gələn eşə sütüllük.*

"Yüzüllük", "üzüllük", "süzüllük", "ezizlik", "çözüllük" kimi seçmə, tekrarsız qayiylər təkəş şirin ahenginə, ədəsına görə deyil, hem de fikri serrast çatdırıldıqlarına, qəlbimizde qəfil və anlaşılmaz ekstaz və heyecan-

yaratdıqlarına görə yadda qalır.

Onun yaradıcılığında da enənəvi və xalq bəlli təfəkkürünən dərinliklərindən gələn sözər, ifadələr ikinci nefəsə yeniden canlanır, dövrümüzün ovqatının, xarakterinin göstəricisine çevirilirler. Biz bu keyfiyyəti hətta Dədə Ələsgərin poeziya ruhu üstündə kökləmiş cinası qoşmasında da görürük.

*Başımız müsibət çəkəndə bizim.
Arxadan tetiyi çeken de bizim.
Göylərə ah-naş çəken de bizim,
Görüm yere girsin ay belə baxtı.*

*Günahsız Kürdoğlu, qanlıdı yara,
Təblib yox, sinənde qanlıdı yara.
Baxmaq istəmədi qanlı diyara,
Gün belə üz tutdu, ay belə baxdı.*

Müellifin R.Rövşənin "Göy üzü daş saxlamaz" adlı məşhur şeirinə cavab kimi yazdı: "Göy üzü daş saxdayar" şeiri de içtimai məzmunun dolğunluğuna, felsefi siqlatının samalına görə yadda qalır, oxucuna dövrümüzün həlli müşkül görünən əlaqlı-mənəvi problemləri üzərində düşünməye məcbur edir. Maraqlı cehət odur ki, hər ikı şair öz mövqeyini bəlli mentiqin gücü ilə asasında bilib. Biz hem R.Rövşənin şeirde ireli sürdüyü estetik-felsefi qayəni səmimi gebul edirik, hem H.Kürdoğlunun H.Kürdoğluda oxuyuruq:

*Orda kimin daşı yox:
Oğlu ölmüş ananın,
Tenha qalmış sonanın,
Şahenşahın, nökerin,
Sərkərdənin, əsgerin,
Bakareti zorlaṇmış
Taleyi sönmüş qızın,
Haqsız yatan dustağın,
Kimsəzin, yalqızın,
Ne bilim, kimin, kimin...
Göy üzü daş saxlayar.*

Dövrü-qədimdən belə bir heqiqət defələrə təsdiq olunmuşdur ki, esil poeziyanın dili Tənni dilidir. Ruhun və qəlibin dila gəlməyen, ele yatmayan heyəcanlan, ağrlan, çırpin və telətümüleri yalnız bu dilde İlahi səsə, qeybdən gələn sədəyə çevrilir. H.Kürdoğlunun en yaxşı şeirlərində bizi bu gərcəyin şahidi olurq. Onun şeir dili heyretən təbiliyi ilə seçilir, - belə təsəvvür yaranır ki, bu şeirlərin müelli fi tebletin özüdür:

*Könlül dünyaya savaşı,
Eşqimizin yolu daşı.
Şərimizin gözü yaşı,
Anası derd, dayesi qəm.*

*Səvda başımızın tacı,
Vüsalı biberden acı.
Taleymiz serv ağacı,
Bən xəyal, sayəsi qəm.*

O, hətta şifahi lirikaya müraciət edəndə de ("İstiqlalımız", "Dost olmaz ermenidən", "Vətəndən", "Yenilmen" bir bayraqa döndürən, "Od-oçağın dağılmış" və s.) söz tozənəsi qopartır, hədəfi deqiq seçir, öz poetik imzasının etibarlılığını qoruyub saxlayır.

Şaircildən və bestəçilərin göbəlek sayağı artdığı bir mühitdə esil şairlərə. O cümlədən H.Kürdoğlu kimi böyük şaire biganelik göstərilir, bu həmimizin günahımızdır. Televiziya bazara, ucuz və seviyyəsiz şoulara yox, senete, mədəniyyətə xidmət etmək, xalqın estetik şüurunu yükseltmek isteyir, bu işə böyük poeziyanı, o sərada özüne müddətsiz yərən tətbiq etmək. H.Kürdoğlunun təbliğindən başlamalıdır.

Şairin "fehle ürey" üç ildir ki, fealiyyətini dayandırır. Laçın, Qarabağ həsreti onun yanın qəlibinə alyonunu səndürdü. Feqət qüdrəti sənətkar üreyinən döyünlərini həmisiyərə poeziyanın miras qoyub getdi.

O, sağlığında digərdən kəndə qaldı. Heç keşin pay-püşk, təltif və mükafat ummadı. Təvazoklar şair bu bərədən heç döşünmedi. Onun aşağıdakı etirafı da sadəlik mürdiklərin vəhdətindən, sənət temənəsiz xidmətə vətəndaşlıq təyagötürən etti. Həmən etiqi örnək kimi yaddaşlarda qalacaq:

*Men vətənin qeyyisindən hələ payız vətəndəşam,
Gözüdərə sərəndə yəqin təyaz vətəndəşam.
Təltif etdiyən vətən məri son mənzilə bir daş ilə,
Uməcaqız, qeyqız, həy-hərəkət vətəndəşam.
Mürş*

Jîyan û bi serhata Gênêral Mistefa Barzanî

(Despêk hejmara buhurî)

Lê şerê herî mezin ku nemir Mistefa Barzanî hertim di jîyanâ xwe de bi serbilindî û şanazî behs li şer kîriye, şerê bi navê (Dole Vajî an ji Dola Vajîya) ye ku di rojê 3 û 4ê 02. Şûbatê sala 1931an de li Dola Vajîya li hemberî artêşa dewleta İraqê qewimî. Di şere Dola Vajîya de Mistefa Barzanî yê 28 salî bi wan şarezayîyen ku li ser taktikên şerê partizanî hebun, karî bi hevkariya şervanî xwe 235 esker û fermandarên artêşa dewleta İraqê bikujin û bi sedan kes ji hêzên dewletê ji di vî şerî de birîndar bun. Ev di halekî da bu ku ji şervanî Barzanî tenê 12 kes hatibun şehîd kirin. Di vî şerî da ji ber wan hêriş û bervanîyen ku li gor zanist û taktikên şer bênimune bun, stîrka şansê Mistefa Barzanî wek rîber û serleskerê kî jêhatî roj bi roj geşir bu û wî karî di nava Kurdîn hemu Kurdistanâ mezin da hêzek meinewi ya bilind biafirîne. Bona wî vî şerî ne tenê di nava Kurdish de belkî di nava medya dewletê cîran û cîhanî de ji dengekî bilind veda. Ji bona bêtir nasandina van calakîyên dîrokî li ser hereketên Barzan pewîstiyek girîng bi lêkolînê akadêmîk û zanistî heye.

Bihara sala 1932-an artêşa İraqê bi hevkari û piştgirîya hêza esmanî û leskefîya dewleta kedxwara Birîtanî, hêrişek gîran bir ser herema Barzan. Gundê Barzan ku wek navendeke rîberatîya şoreşa Kurdish dihat hesibandin, bi gîranî hat bombabarankîn û herçend Barzanîyan bi mîranî berxwedan kirin û di destpêkî de hînek serkeftin bi dest xistin lê hîkarin li hemberî hêza pircek û cebilxanê û firokîn şer yên Ingîzân, li berxwebidin. Piştî we buyerê Şêx Ehmed û malbatê Barzanîyan neçar man di havîna sala 1932-an de derbasî bakurê Kurdistanâ bibin. Lê bihara sala 1933-an dewleta Tirkîyê Şêx Ehmed Barzanî ku wê demê rîberê siyasi û olîyê hereketê bû, bi çend şervanî wî vê ji Tirkîye teslimî dewleta İraqê kirin. Ji vê tarixê û pêde di dîroka serhildana Barzanîyan de rûpelê durketin û derbiderîyê vedibe û jîyanek tiji êş û buyer di nava Kurdîn başûrê Kurdistanâ de dest pêdike. Dema ku Mistefa Barzanî ev bêbextîya dewleta Tirkîyê dît, ji wir ber bi cîyayê Kurdistanâ çû û xwe teslimî dewleta İraqê nekir. Lê li ser daxwaza Şêx Ehmed, Mistefa Barzanî ji xwe gîhand cem birayê xwe (Şêx Ehmed) yê ku di girtîgeha bajarê Musilê de bu. Mistefa Barzanî hercend dizanî ku jîyanek tal û nexweş li benda wî ye lê ji ber tewazî û qanûnî malbatî, bi kîfxweşî jîyanâ girtîgehê ji xwe re hilbijart.

Sala 1932-an di çaxê jîyanâ êxsîrî û dilketîda Barzanîyan dê, dewleta İraqê bi rînmûniya axayê xwe yên Birîtanî Şêx Ehmed, Mistefa Barzanî û malbatê Barzanîyan berê şandin bajarê Musilê û piştîre di sala 1936-an de ber bi Bexdayê û piştîre ji bo Nasirî, Kîfrî û Pirde (Alton Koprî) û di dawîyê de ji bo Silêmanîyê sîrgun kirin.

Di dawîya bihara sala 1936-an Mistefa Barzanî ji bo gotubêjîn diplomatîk bo bajarê Musilê hat vexwîndin, lê berpîrsîyarê dewleta İraqê li wir Barzanî girtin û bi kîryareke durî exlaqê mirovanetîyê walîyê Musilê ye wê çaxê xwest ku bi dayîna jehrê, wi ji holê rake, lê Mistefa Barzanî piştî du hefteyan ku ketibu hale bêhişyê, ji mirinê rizgar bu.

Bi hezaran sal e ku Kurd li ser axa bav û kalêñ xwe Kurdistanâ dijîn. Kesêñ ku li ser erdnigarîyê bedew û rengîn jîyanê derbas bikin, zu bi zu nikarin fîri jîyanâ dûri coxrafiya Kurdistanâ ji bibin. Bi wateyek din

jîyanâ durî ciya û newalêñ Kurdistanê ji bo Kurdish pir nexweş e û ji bona wê ji Barzanî û malbatê wan yên ji Kurdistanê hatin durxistin, li benda derfetek bicuk bun ku carene din vegerin welatê xwe Kurdistanê.

Şerê cîhanê yê duyemîn Pirsgireka Kurd u Doza Mistafa Balzanî:

Şerê cîhanê yê duyemîn derfetek girîng ji liv û xebata siyasiya kurdêñ başûr û rojhîlatê Kurdistanê re afîrand ku di warê ramyari (politîk) de ji bo netewa xwe karekî bikin.

Sala 1943-an partîya Hîwa bi serokatiya nemir Refiq Hilmi xebatek nîhîn û bi disiplin di bajarê İraq û Kurdistanê de didan meşandin.

Berpîrsîyarê partîya Hîwa ji bo berfirehkîrina kar û xebata xwe ya siyasi û leskefî ku bikarîn ji hêza serleskerî şareza mîna Mistefa Barzanî û şervanî wî mifayê wergirin di 12. 07. Ji laya sala 1943-an de organizasyona nîhîniya endam û sempatîn partîya Hîwa, Mistefa Barzanî piştî 10 salan derbiderî û jîyanâ exsîrîya ya di destê karbîdestê dewleta İraqê de, ji bajarê Silêmanîyê derbasî bajarê Sînoyê li Rojhîlatê Kurdistanâ kirin. Di wan mercen nazik û hessas de vegera Mistefa Barzanî ya ber bi Kurdistanâ tîrs û xofek mezin xiste dilê karbîdestê her du dewletê Iran û İraqê. Ji bona wî ji herdu dewletan her yekî bi qasî 50000 dînar an ji bo kuştin an ji anina serê Barzanî dan diyarkirin. Xuyaye ku ev hejmara bilinda diravê ku ji bo serê Barzanî hatibu diyarkirin, gingîya xebat û bizava Kurdish ya di bin serokatiya Barzanî di wê demê de dide ekere kirin.

Lê Mistefa Barzanî piştî jîyanâ reşa wan salen ku li durî Kurdistanâ û di bin çavderîya berpîrsîyarê dewleta İraqê de derbas kîribû, vê carê bi hurbulî xebîtî ku hêzek leskefî ya rîkupek li dora xwe bicivîne. Ji bona wî ji di 28. 07. Julaya sala 1943-an de bi awayekî nîhîni ji rojhîlatê Kurdistanê vegérî cîhwarî bav û kalêñ xwe Barzan û di demek kurt de karî zêdetir ji du hezar (2000) pêşmerge û şervanî mîrxas li dora xwe kombike. Bi vî rengî Mistefa Barzanî serhildana xwe ya du duyan di Julaya sala 1943an de da destpêkirin û şoreşa Barzan ya duyemîn ji heya bihara sala 1945-an berdewam bu. Di vê serhildanê da ji

Kurdan li hemberî hêzên dewleta İraqê gelek serkeftin bi dest xistin.

Di çaxê şoreşa Barzan ya duyemîn de ji 2-ê Oktobra sala 1943-an helya 10-ê Noavbra sala 1943-an dijwartirin şerîn bîxwîn di navbera hêzên Kurd û hêzên dewleta İraqê de qewimîn ku di tevaya şerîn çêbuysi de rîjîma İraqê rastî xisarek mezina maddî û mrovîti bu û bi hezaran leşkerê wan canê xwe ji dest dan.

Di dîroka azadîxwaziya gelê Kurd ya li Başûrê Kurdistanê şerîn şoreşa Barzan ya duyemîn anku şerîn Şaneder, Xêrîzok, Gurêtû, Mezinê û şere Meydana Morîkê cîhekî girîng digirin ber xwe. Edî ji wê şoreşa duyemîn û pêda mora netewayetî bunê bêtir zêdetir ruyê xwe di hereketa Barzanîyan de daxuyakîrin û partîya Hîwa û hemu efsîr û serleskerê Kurd ku di nava artêşa İraqê de mijûlî xizmete bun bi rihek niştimanperwerî piştgirîya ve serhildan û bizava netewî kirin. Xisara mali û canî ya ku dewleta İraqê li hemberî şervanîn kurd tuş bibu ew neçarkîrin ku di 29-ê Novembra sala 1943-an de dawa gotubêjî ji serokê hereketê Mistefa Barzanî bikin.

Gotubêjî her du alîyan heya demeke domand, lê karbîdestê İraqî di nîyet û armancen xwe de durist nebun û dixwestin ji qewatê bistîn û hêzên xwe ji bo şerîn dijwartir û bi dawîanîna doza Kurdish, komî serhev bikin.

Di 15-ê çiriyapaş sala 1945 (15.01.1945)-an de encumena Azadîyê hat pêkanîn. Desthilatdarîya İraqê li derfetekê digerîyan ku hêza xwe xurt û

berfireh bikin û bi derbeyeke yekcarî şoreşa Barzanî tekbişkîne, lê Kurdish ji bawerîya xwe bi desthilatdarîya Ereban nedihanîn. Bi vî awayî zemîneya serekî din di navbera herdu alîyan de hat duriskîrin. Gotubêjî di navbera herdu alîyan de negîhîst tu encamekê û bi sere 25-e. Augusta 1945-an (25.08.1945) hevdîtinê du alî bi dawî hatin.

Kurdan careke din di 5-ê ciriya pêş sala 1945-an de (05. 09. 1945) di şere bi nave Meydanê Morîkê de hemasîyek dîrokî afîrandin. Di vî şerîn ku nikare bi tenê li hemberî şervanîn kurd li berxwe bide. Ji ber ku di şerîn navbirî de kurdan tenê 5 kûstî û 7 birîndar hebûn û nav û bangê berxwedanê Kurdish li her çar perçen Kurdistanê gerîya. Edî kurdên hemu Kurdistanâ mezin, Başûrê Kurdistanê ji xwe re kîrin Keibeya gêhîştina xwezi, hesret û cîbicîkirina daxwazîn xwe yên netewî. Di wan salan de Mistefa Barzanî hercend hê di jîyanê de bu ji Kurdish hemu dînyayê re bibu lîdîrekî efsaneyî.

Dema ku şoreşa Kurdish pêşket, dewleta Bîrîtanya dîsan bi piştgirîkirina ji dewleta İraqê, careke din qedera siyasiya Kurdish Başûrê Kurdistanê guherand. Lî idî navê Mistefa Barzanî mîna xebatkar û serokê qehreman li her dera Kurdistanê bi camêrî belav bubu.

Barzanî û Komara Demokratika Kurdistanî (Mihabat 1946):

Piştî şerîn bi navê Meydanê Morîkê dewleta İraqê bi hevkariya hêza

esmanîya Bîrîtanya ku ji bo berjewendîyên xwe yên aborî hemu yasa û qanûnên mirovanetîyê binpê dikirin, karê Barzanîyan tuşî sikeştê bikin û newekheviya hêzên her du alîyan, Şêx Ehmed û Mistefa Barzanî neçarkîrin ku bi bîryarek nu di 11-ê Oktobera sala 1945-an (11.10.1945) de ji rîya Kelêşin ya nezîki bajarê Sînoyê bi armanca hevkariya komara Demokratika Kurdistan bi hejmarek mezin xwe bigîhîn Rojhîlatê Kurdistanê û malbatê Barzanîyan li heremên Mîrgewer, Tîrgewer, Sîno, Nêxîdî, û Mîhabad hatin bi cîh war kirin.

Di çaxê desthilatdarîya Komara Demokratika Kurdistanê de hêzên Barzanî di parastina dewleta Kurdish de bi hemu rengan hevkari dikirin û di çaxê komarê de bi du şerîn Qarawa li herema Seqiz û şerî Milqerîn xisarek mezin li hêzên Iranê dan. Di şerîn Qarawa da heşte (80) serbaz û efsîren artêşa şahenşahîya Iranê hatin kuştin û 120 kes ji bi dîl hatin girtin. Di vî şerî de ji ber ku hêza Kurdish heta yek kuştî ji nedabun, tîrs û wehşetek mezin ket nava artêşa Iranê.

Li ser rolê Barzanîyan di çaxê Komara Demokratika Kurdistanê de gelek pirtuk û gotar hatine nîvîsandin, lê ji wan dokumênt û nîvîsen ku ji çaxê komarê mane, xuya dibe ku hêza Barzanîyan rolekî mezin di parastina dewleta Kurdish de listiye. Li ser vî esasi ji sê mehan piştî ragehandin û ilankirina komara Kurdistan, Mistefa Barzanî bu Gênêral Barzanî û mîna serlesker û berpîrsîyarekî hêza artêşê û sê tipan bi serokatiya her sê efsîren başûrê Kurdistanê Bekir Ebdûlkerîm, Mistefa Xoşnav, Mîrhac û Reis İzzet di bin berpîrsîyariya wî de bun.

Damezrandina Partî Démokratî Kurdistanî İraq, Tekçuna Komara Kurdistan u Meşa dîrokî ber bi Sovyétistanê:

Salekê piştî damezrandina Partî Demokratî Kurdistan (piştî Partî Demokratî Kurdistanî Iran) piştî şewra ku bi Pêşewaye şehîd Qazî Mihemed û karbîdestê komara demokratika Kurdistanê re hatkirin, di 16-e Augusta sala 1946-an (16.08. 1946) de Partî Demokratî Kurdistanî İraq ji di bin serokatiya Gênêral Mistefa Barzanî de ji bo bizava Kurdish Başûrê Kurdistanê hat damezrandin. Piştî ku di dawîya sala 1947-an de komara Demokratika Kurdistan têkçû, Mistefa Barzanî bi hişyarbunek zêde xebîti ku li hemberî dewleta Iranê berxwedanê bike û bê zerer û ziyan ber bi sinorê Kurdistanâ Başûr û Bakur hereket bike.

Di 31-ê Adara sala 1947-an de dema ku Mistefa Barzanî û şervanîn wî pêhesîyan ku Pêşewa Qazî Mihemed hat idamkirin, xemgîni û bêdengîyek mezin ket nava wan.

Di 15-ê nîsana sala 1945-an de hemu malbatê Barzanîyan bi serokatiya Şêx Ehmed Barzanî vejerîn Başûrê Kurdistanê û xwe teslimî berpîrsîyarê dewleta İraqê kirin. Mistefa Barzanî ji meşa xwe ya dîrokî di 6-ê gulana 1947-an de ber bi Yekîtiya Sovyétî, da destpê kirin. Lî meşa wan ya xwe rîgarkirine bi dijwariyê gelek mezin rubûbu. Ew bi hêzên xwe va ji Mîhabadî derketin û di yekemîn hefteya meha Adara sala 1947-an de serê Nalosî di navbera her du alîyan de anku hêzên Kurd û Iraniyan de qewmi. Ji wê û pêda heya dawîya Adara 1947-an şerîn Gucar (gundeki herema Mirgewer), enîya Sîno û Nêxîdî, şerî Qarnê li herema Xanê û şerîn Ewrisî û Helec li herema Mirgewer ku di tevaya şeran de hêzên Iranî bi berxwedaneke mezina hêzên Barzanî re ru bi ru manbun, di navbera her du alîyan de qewmîn.

(Dûmahî heye)
Rûpêl amade kir: İsmail Tahir

ROJNAME RONAHÎYA GELÊ KURDE

*Mêvanê me cîgirê Encumenî
wezîran brêz Omar Fetahe*

Kurdistanê rewşa demokrasi pêş dikeve.

-Kek Omar hun zanin iro kurdên cihanê hemu çaven wan li Kurdistan Başûre. Kurdistan Başur çebuna wi, avabuna wî yekbuna herdu idara dil-germîyahî dide kurdên her çar parçen Kurdistanê wusa jî kurdên cihanê. Parlamenta Kurdistanê, Hokumeta Herêma Kurdistanê dereq kurdên Azerbaycanê ci plan û proqramê we heye?

- Min pêşda jî diyar kir wekî yekbuna herdu idareyên Kurdistan Başur pir mecal dide wekî em harîkariya kurdên dînyayê bikin. Hun bîr mekin Hokumeta Herêma Kurdistan Fédéral nav dewleta İraqêye. Hê li İraqê tu aramî tunene, delayî, asayış û istîqrar bê rewastandin wî çiqasî emê dest bi wan pirsan bikin.

- Kek Omar Fetahe li Sovyete berê pir kadirêna baş hene, ewana hezditin bêne Kurdistanê kar bikin. Ewana çawa dikarin bêne li welatê me cîwar bin karekî bi feyde bidine gelên

xwe?

- Siyaseta hokumeta me der barayê wan meseleyan baş dînihêre. Pir kadroyêne ji devrayî welat hatine û li welatên xwe kar dikin. Bona cîwar bune, boy qanuna İraqê dikarin bêne u cîwarbin. Derqêheme bona hemu dostan û hemwelatîyan vekiriye.

-Hine gelên me hez dikin temamî

barkin bêne Kurdistanê. Wekî bêne bo wana zeví (xulî) dan û cîwar buna wan hokumetê ci halîkari wê bîke.

- Tu kesek pêsiya tu kesi nabire. Kî dixwaze keremkin lê iro aqas penaberên kurd hene wekî em dijwarîyê dikşînin wana cîwar bikin. Nenihêrin van dijwarîyan, Hokumeta Herêm amadeye hemu kesanra ne tenê kurdanra, hemu kurdistanîyara harîkari bike.

- Brêz Omar rojnamaya "Diplomat" - ê çawa dibîne?

- Yê rastî cend hejmarawî ketîye destêne me, pir baše. ez dibînim li rojnamê der bareyê Kurdistan Başur, dîroka kurdan, çand hunerên kurdan behs dike. Pêwîste hejmarêwî û rupêlîn wî pir be. Em xebatkarên rojnamêra serkeftinê dixwezn. Bila dengê rojnama "Diplomat" ji herçar alîyen cihanê bê.

- Ci gotinê kek Omar Fetahe heye, bona kurdên Azerbaycanê, wusa jî bona kurdên Sovyete berê?

- Gotina min bona hemu kurdên cihanê ewe, xwe nas bikin, hewl bidin, elaqetî bi hevra cê bikin. Haj hev hebin, çiqasî helaqetî xurte aqasî eme xurtbin, bêra jî karekî girîng hunê bidine welatên xwe û em hivîdarin li Azerbaycanê rojnamek na cend rojnama kurdî bihata weşandinê. Rojname ronahîya gelê kurde, belê gerek em vê ronahîye xurttir bikin.

-Kek Omar em pir kîfîxwîşin wekî cara duymen we li peytexta Kurdistan, Hewlêr ziyaret dikin û wera supas dibêjin wekî we me qebûl kirîye.

-Şikir idî herdu idara bune yek, hokumetek yekbuî çêbûye. Bona yekbuna herdu idara em we û hemu Kurdistanîyâ pîroz dikin û wera serkeftinê dixwazin.

-Kek Omar çawa dibîne v hokumeta yekbuî çî karî wê bide gelên Kurdistanê û kurdên cihanê?

-Zor bi xêr hatina we dikin, hemu ser sera û ser çawa hatine. Yê rastî ez gellekî xweş halim. Supas bona pîrozbaşa we jî, rastî jî yekîtîya herdu idara gelek pêwîstîya wî heye bona gele rîzgarîwazê gelê kurd. Li Parlamentoya Kurdistanê, rîexistinê idarî, saqafî, îctîmâi-siyasî bi firsetekî baş pêş bixêre wekî qewata Heremê Kurdistanê xurtirbe. Bona Xanegîn, Sîncar, Kerkuk, Şêxan bikine nava Heremê Kurdistanê xebateke xurt pêwîste bikin wekî dunya jî bibine li

Yê herî girîng ewe ku, zimanê kurdî biparêzin

- Serkarê kolxoze dibê:ez qurban, me aqas ton genim ji par zêdetir hildaye.

-Xuruşov pirs dike: lê wê çiqas ceh hildaye?

-Serkarê kolxoze caw dide wekî îsal me du qat ji par zêdedir ceh hildaye.

Hemu xêr bêrên kolxoze pirs dike, ew ji çaw dide, zêde-zêde dibêje.

-Xuruşov pîrsiyar dike û dibêje hun get rojnama "İzwêstiya" dixwînîn?

-Serkarê kolxoze dibêje: Ez qurban wekî em rojnamê nexwînin lê van buyaran em çawa zanîn?

Ev tiştên ku ew digotin ti diştek nekiribun. Lî iro em ci dibêjin hemu ber çawa, çawa hun xwe dibînîn û dikarin herin bigerin û bibînîn.

Taybetî Hokumeta Kurdistanê çêbu. Usa jî desthilatdariya Kurdistanê hate sazkinîn. Lî Kurdistanê pîrsa ya here girîng, em ser xwandinê û rewşenbîr gîra na gel sekinîn. Di Kurdistanê belavkirina zanînebunê me pêş xist. Hetanî ser-hildana di-sala 1991-ê bajarê Zaxoda tenê 21 xwandingehêne me hebu. Binelîyê bajarê Zaxo nêzîkî 100000 mrovbur. Xandingeha seretayî, ya navîn, ya hetanî lisê diqetînîn. Pişti Hokumeta Kurdistanê çêbu, ji 1992-a vîda van 15-e salanda 709 xandegah hat çêkirin. Hun zanîn İraq di sala 1921-a buye dewlet. Heya sala 1991-a van 70-ê salanda bona me 21 mekteb çêkiribu. Wezifame yekemîn em milletê xwe rewşenbîr bikin. Min karekî dirêj sêkrêterê qîştî karê Yekîtîya Qutabiya Kurdistanê karkirîye. Pişti serhildanê zankoyek hebu, nabê zanko Selaheddin bu. Ew li bajarê Hewlêr.

Gerek-gelek xêr hatine, ser çavê min, bi riya we ez jî silav û hurmeta xwe dişînim bona hemu dost û bradarên gelên Azerbaycanê hemuyan.

Ez bi destpêkê, hinek henekvejî, buyerekî hes dikim bêjîm:

Carekê Xuruşov diçê kolxozekî û gel beravî der-dorê wî dîbin. Ew ji gel pîrs dike û dibêje: ka îsal genîmê we çiqas tonne buye?

Hokumet çêbu. Hokumeta Herêma Kurdistanê desthilatdari werqirt, me

zankoya Selaheddin bi hêzê xist. Zankoya Kurdistan li Hewlêr vebu û zankoya êvaran çêbû, bona xandekarêne dema êvarê biçin bixwînîn. Wusa jî zañkoya Duhokê hat damezirandînê.

- Kek Elî niha çiqas mektebêne despêkê heye, çiqas yê navîn heye û çiqas lîsê hene?

- Ez nikarim her yekêne wan çiqase bêjim, lê dikarim bêjim nezîkî 130-xandegeh nava Zaxo û der-dora wîda hene, yê sereta, despêkî, yê navîn û yê amedeyî dibêyin kîjanî ku diçin lîseyê xilas dikin. Naha li Zaxo du İnstîtûta Têknolojiyâ heye, wusajî İnstîtûta Mamostayan jî kar dike.

- Li Zaxoyê cend netewîyê kêmjimar hene û cend mektebêne wan henin? Ci kovar û rojnama wan der diçe?

- Zaxo bajerekî sînorîye lê sînorî bibe jî, hez dike Silopîbe, Hekaribe, Wan be ewana jî bajarekî Kurdistanêye lê iro dagirkir girtine, ew diğejîn Turkiyêye. Em bawarin wextê wê bê Bakur, Rojhîlat, Rojava jî wê azabe û Kurdistaneke netewe bê avakirinê. Li Zaxo ermenî hene, mektebêne wana, kîlîsa wana dimeşe, ewana jî çalakîyên xwe kar û barêne xwe pêş dîbin. Wusa jî nav hokumeta Kurdistanê tev me kar dikin.

Wusa jî kildan jî vêderê hene, wanara jî hemu heqê demokrasiye hatî danê. Wusa jî yê suryanîya hemu milletanva elaqetîyame basın, bi edil cîkî jiyan dikin. Karêne parastina Kurdistanê wek kurda ew jî tevî pêşmergetîyê dîbin. Nava hokumeta Kurdistanê kadirêna wana jî hene. Wusa jî kurdên me êzdî hene, li vira hemu dîn azaye, wusa jî dînê Zerdeşî, ew jî brayêne mene, kar û barêne wan jî kar û barêne mene. Min bir kiribu vira wusajî

asûriyanî hene. Kanalên wan radioyê bi zimanê wan kêmjimara kar dikin.

- Ci gotinê kek Elî bona kurdên Azerbaycanê heye?

- Hemu kesanra pir-pir slava dişînim û daxazîyam min ewe wekî her kurdekkî bikaribe zimanê xwe biparêze û erf-edetê kurdan xadîke. Zarokên xwe hînî kurdayetîyêke, ruhê kurdîtîyê bla laşê zarokên xweda biçine. Ez wuya jî dibêjim em kurdê Başur, dilê me seva her kurdekkî dikute. Li cihanê, ku dibe bila bibe, dilînme di gel wane. Şahîya wan şahîyameye, xemgîniya wan xemgîniyameye. Ez hîvî dikim bila gelên me, milletên me zimanê xwe unda neke, erf-edetên xwe, çanda xwe biparêze, xadî bike û xwadî derê. Gel bi van tiştâ gele, bi van tiştâ dê naskirin.

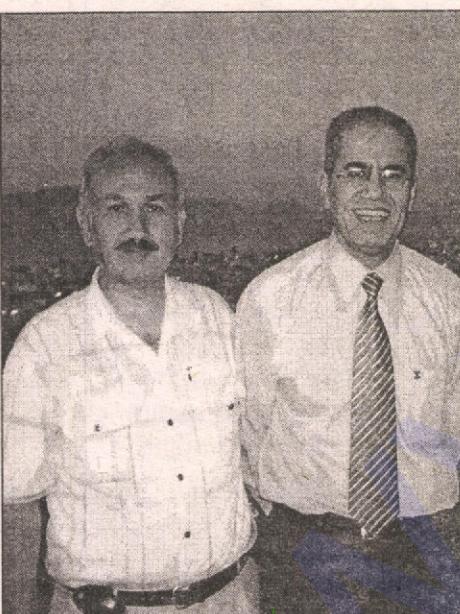
Mrovênikaribe mala xweda kurdayetîyê xadî bike, erf-edetê xwe xadî bibe, firqa wî ermenî ya rusek çîye?

Eger em bixwazin piştovaniya Kurdistanê bikin, gerekê her kurdekkî, ku dibe bila bibe, bila xwe hesab bike balyoz, sefirê Kurdistanê. Bona welatên xwe dost û hevala peyda bike, rewşembîrên baş, xwandevanê zane bikine dost, dengen wan bigîhînîne me. Bila her Derekkî dostên me, hevalen me hebin. Ew jî dengen me bigîhînîne welata.

Bona hevpeyvîne wera zor-zor spas dibêjim û serkeftinê wera dixwazin.

- Ez jî spasîya we dikim, bila rojnama me "Diplomat" geşbe û ez dest xwaşîyê di hemu nivîskarêne rojnamê dikim. Kurdi dîbê: kî rîzikekî jî kurdî binivîsine dest xwuşî lê bikin. Yê herî girîng ewe ku, zimanê kurdî biparêzin.

Rûpel û henpeyvîn amade kir:
Tahir Silêman

Mêvanê me rêvebirê PDK-ê ya leqa 8-a kek Elî Ewnîye.

Kek Elî, mrovekî pêşketî, zane, ji dîroka qelîrî agahdar, pir sozdar, mêvan hez û mrovekî çiqasî bêjîy dilgerme.

- Kek Elî, hun dikarin hine agahî bidin, wextê Seddam, rewşa Zaxoyê çawa bu? Çiqas mekteb, Zanko, qutabxana, cend nexaşxane hebu? Em hîvî dikin bona xwandevana hine agahî bidin.

- Gelek-gelek xêr hatine, ser çavê min, bi riya we ez jî silav û hurmeta xwe dişînim bona hemu dost û bradarên gelên Azerbaycanê hemuyan.

Ez bi destpêkê, hinek henekvejî, buyerekî hes dikim bêjîm:

Carekê Xuruşov diçê kolxozekî û gel beravî der-dorê wî dîbin. Ew ji gel pîrs dike û dibêje: ka îsal genîmê we çiqas tonne buye?

HƏLƏKİ VAXT VAR, DÜŞÜNÜN, XALQLARIMIZIN HEYSİYATI İLƏ OYNAMAYIN

Gülnarə
ZƏNGƏZURLU

Müsteqil Azerbaycanımızın çıçıklanmasına xain gözü ile baxan, menfur erməni quldurlarının deyirmanına su tökmək araqarışdırıran, bir neçə nefərin ixtiyarında olan metbu nəşrlərde "sensasiya" doğuracaq məqalələr çap etməkə qəzetlərinin tırajlarını artırıb gelir elde etmek niyyətində olmaqları gün kimi aydınlaşdır. Bele kəsler xalqın adından danışmaqla həminizin hüquqlarını tapdalarılar. Həc kim onlara reaksiya vermek istəmir, ona görə ki, bele adamların cəfəngiyatları göz qabağındadır. Daha onlara inanmaq isteyen çox

azdır.

Hazırkı müxalifet yazarları onu yaxşı bilirlər ki, özleri Azerbaycan torpaqlarını, dövlətciliyini kurd oğulları kimi qanı bahasına, namus, qeyrətə qoruya bilmezler. Onlardan bezilerinin cangüdenləri içerisinde kurd oğlanları da var, heç olmasa, onları qoruyan ığid oğlanlarıq göre "qarayaxma"-larından el çəksinler. Kimse dese ki, mən kürdəm, bele yazarlar sənəri fikirleşib onsuza yazı lazımlı olan qəzətlərinə "fakt" daxil edirlər ki, bəs filan adam kürddür, PKK-çıdır, mütləq həmin kürdü cəzalandırmaq lazımdır. Onu bilmek lazımdır ki, hər kəs öz vicdanı qarşısında Vətənəne borcludur, kim vətənəne xəyanət edərsə Azerbaycan qanunları qarşısında cavab verməli olacaq.

Kimse dövlətciliyimizə qarşı çıxır, cinayet törədir. Azerbaycanın yer altı-yer üstü sərvətlərini talan edir, özüne, yaxınlarına kapital yiğir, qanunsuz işlərə məşğul olur, cinayetinə görə həbs olunur. O zaman müxalifet öz mətbu neşrlərini muzdlu "vəkile" çevrib, həmin şəxsləri müdafiə edir. Azerbaycan dövlətinin müstəqilliyinə şübhə ilə yanaşırlar, ele başa düşürlər ki, ancaq müstəqillik Azerbaycanda müxalifətə cəmişənlərə aiddir, bu başqalarına şamil oluna bilməz.

Xaricdən Azerbaycana minlərlə xarici vətəndaşlar gelir, heç bilmirlər ki, onlar nəya gelir, nə üçün gelib. Ancaq haradansa bir kurd Azerbaycana qonaq geləndə, kimse İraq Kürdistanına ezməyyətə gedəndə, o dəqiqə oturub sse-

nari fikirleşirlər ki, bütün kürdler PKK-çıdlırlar, kim onlara salam versə oda PKK-çıdır.

Azerbaycanda yaşayan kurd əsilli şəxsləri PKK-ya bağlamaqda görünür ki, muzdlu mətbuat özü PKK-ya pullu xidmət edir.

Kurd dilində yeganə neşr olan "Diplomat" qəzətinə PKK-ya calamaqla yəqin ki, öz "qrant"ları artırmaq fikirindərlər. Yoxsa ki, onlar Azerbaycanın düşmənleri ilə dost, dostları ilə düşməncilik etməkdə məqsədləri her kəsə aydınlaşdır. Heç bəlkə de Kəmələddin Heydərov "Diplomat" adlı qəzet olduğunu bilmir, ancaq ona da şər-böhtən atıb, ondan gelir elde etmek fikirinə düşübələr. Kiminle şəxsi qərezlisinə həmin şəxsi öz taktikanıza uyğun olaraq PKK-ya calayıb, adını hallandırmaqla hem həmin şəxslərdən nəsə umursunuz, hem de PKK-nı Azerbaycanda ən çox özünüz təbliğ etməkə məşğulsunuz. Özünü mübariz adlandıran müxalifəçi "qardaş"-lar, gelin mübarizəmizi Qarabağa yönəldək. Torpaqları işgal altında, ana-bacılın girovluqda olan Vətən övladları, öz şəhidlərinin ruhu qarşısında araqarışdırırmaz. Gelin bir-birimizə qarşı yox, işğalçı düşmənlerimizə qarşı birlikdə mübarizə aparaq. Çünkü biz her yerde Azerbaycanımızın bütövlüyü uğrunda mübarizə aparınq. Həmçinin "Diplomat" qəzətinin baş redaktoru Tahir Süleyman kimi Vətənini sevən vətənpərvərlərimizi qəzətlərinizdə gündəmə getirməklə nə demək istədiyiniz? Heç özünüz de nə etdiyiñizi başa

düşmək istəmirsınız.

Dövlətimizin MTN-i hər kesden xəbərdardır və onlar kimin nə işlə məşğul olduğunu hamidən yaxşı bilir. Onların sizin kimi şərbəzlərə ehtiyacı yoxdur, hamı emelindən tannır. Onu bilmək lazımdır ki, milletini sevməyən heç bir milləti sevə bilməz, biz milletimizi sevməkə yanaşı, yaşadığımız dövləti və millətini də sevirik, onun hər bir qanunu nə hər zaman rəğbetlə yanaşınq. Biz də sizlərin bir çoxu kimi gedib, xarici dövlətlərde - dövlətciliyimizi pisleyib "qrant" lar elde etməkə məşğul deyilk.

Tahir Süleyman müstəqil yazardır, qəzətində nəyi məsləhət bilirsa, onu da yazar, haradan, kimdən müsahibə alır və nə bareda yenilik elde edirse, bu onun bacarığından asılıdır. Sizlər eger heqiqəti görə bilsəyidiniz, onda Tahir Süleymanın İraqa gedərək, türkmanlar haqqında yazdığı silsilə yazınlara görə təşəkkür etməniz lazımdır. Çox teessüflər olsun ki, sizlər gözləri açıq korlarsınız. Hem də qorxaqsınız, eger qorxaq olma-sayınız sizlər də Kerkükə, Ərbilə gedərək İraqdakı içtimai siyasi hadisələrdən yazardınız.

Tahir Süleyman İraqa gedib ölkə prezidenti ilə görüşə bilirse, onlardan müsahibə ala bilirse, onlarla xatire şəkilləri çəkdirə bilirse, bu onun bacarığından, sərişdəsindən və igidiyindən irəli gelir.

Hələki vaxt var, düşünün, "cənablar" xalqlarımızın heysiyati ilə oynamayı, hər şeyin heddi və seddi var bu seddi qorusaq, birliliyimiz üçün çox mənfeətli olar.

"YENİ MÜSAVAT"ÇILARIN CIRTDAN NAĞILI

Biri var idi, biri yox idi. Azerbaycanda ara qanşıran, şer-şəmata yanan, evlər yılan bir "Yeni Müsavat" qəzeti ve nağıllar yanan, qanşqadan böyük qorxulu dinozavr düzəndən bir neçə "Yeni Müsavat"-çı nağıl yazarları vardi.

Bir gün sahər tezden yuxudan qalxan nağıl yazarları gözlerini birteher açıb, çap olunan qəzətlərinə baxıb gördüler ki, ey dadı-bidad, qəzətin satışı azalıb. Düşündülər ki, gerek başımıza çare qılmalıdır. Baş bilən nağıl yazar esneye-esneye dedi ki, bəs 2003-cü il prezident seçkilərindən bir az cizma-qara nağılimiz qalıb. Belə onu böyük herflərle verək. İlkinci yazar dedi: "- O, qaşa, mənde 2005-ci il deputat seçkilərindən xeyli yalan məlumatla-

rim qalıb. Keçən il qəzətimizde verendə xeyli pul qazandım. Özüme "Zaporoj" maşını alıb tekerlerini təzeledim. Belə onu verek?" Jurnalistlər bir xeyli fikirleşdikdən sonra bele qərara geldilər ki, köhne yalan məlumatlar arbı işə yaramır. Bəs ne edek?

Axır ki, içərində en "savadlısı" olan yuxulu-yuxulu dilləndi:

"- Başına dönüm qaşa, bir neçə il bundan əvvəl Azerbaycan kürdleri ilə bağlı qəzətimizdə məqalə verdik, pulunu da yiğib-yiğisərə bilmedik". Baş bilən nağılbaz "jurnalist" "deve naħħeb" baxan kimi" ona baxaraq atılıb düşdü və dedi: "Sen ölü, bunun "deyerli" başında bir şey var, sene halaldır".

"Başbilən yazarlar" tez ay-

ağa qalxıb qırq oturacaqlarında oturdular və sıňq qəlemləri ilə cinq kağızlarında gözlerini yumub ağızlarına gələn "heqiqətlərini" yazmağa başladılar: "- Armandır qoymayın, bəs "Diplomat" qəzeti çapdan çıxır, bizi qəzətləri alan olmayıcaq, özü de Türkiye dövlətini parçalayan PKK-nı təbliğ etməkə məşğuldur. Bəs qoymayın, bu qəzəti yüksək rütbeli dövlət memurları maliyyələşdirir və ona destek verir. "Diplomat" qəzətinin hesabına PKK-a tərefindən yüz min dollarla pulsar köçürürlər. "Diplomat" qəzeti PKK-nın ideyalannı yaymaqla məşğuldur".

"Yeni Müsavat" qəzətinin sehirli yazılarında, istenilen dövlət nazirini sehircəsinə həbs etdirən, həbsden buraxılması ilə bağlı yalan yazılar gedir. Bele sehirli yazılar indi de PKK-nın Türkiyəyə yiyələnməsindən, Kosmosda yeni Kürdistan dövlətinin yaranmasından yazuşalar təccüb etməyin, inanın.

...Hörmətli oxular, bele sehrbaz müxalifet yazarları

olan dövlətin nə derdi ola bilər?

Bunu eşidən "qəhrəman" jurnalistlərin biri dözməyib dedi: "- O, Allahın olsun, bu qədər de yalan yazmaq olar? Bele getse, ilin axınna qəzətdə çap etməye mövzumuz qalmayacaq". Baş bilən yazar dilləndi: "- O, nə deyirlər onu da yaz. Ilin axınna "svej" yazılımız olacaq - Belədiyyə seçkili. Onu da Azerbaycan kürdleri, PKK-ə və "Diplomat" qəzətinə calasaq, bilsən ne qədər gelirizmə olacaq? Teki yalan olsun və pul gelsin". Belelikle, üç-dörd yazar baş-başa verib "Ne yemisen, turşulu aş" meselini elle-rinde şüar edib yalan məlumatları yazımaqla məşğul olmağa başladılar.

He, ezziz oxular, bu nağılları oxuyanda Adəm şirin yuxuda basır. Ancan sizdən xahiş edirəm ki, müxalifet qəzətlərinin "Diplomat" qəzeti və Azerbaycan kürdleri barəsində yazdıqları bal kimi şirin, sehirli nağıllarını oxuyanda baltı dadmadan və necə elde edildiyinə fikir verəniz ki, məneviiyyatınız xəstəlen-mesin.

Hamlet ESEDOV

Laçın

Ana yurdum, hem vətənim Sənə qurban canım, Laçın. Yaralanıb o dağlarda Töküldəydi qanım, Laçın.

Qısilaydım yarğanına, Büküleydim yorğanına. Bala deyib bas bağına Quçağına gelim, Laçın.

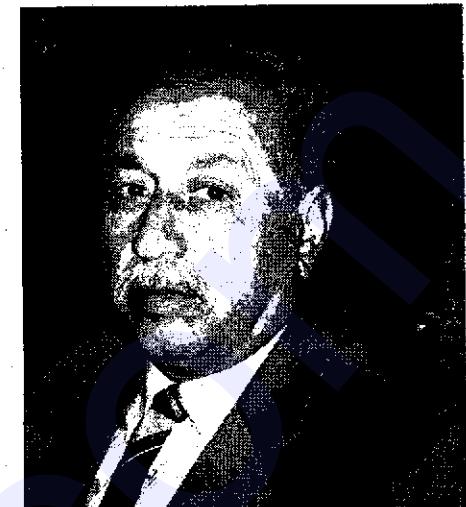
Ayrılışam çeşmələrdən, Çətin gözüm görər bir de. Xeyalında hərdən-hərdən, Ürek deyir elim Laçın.

Qəffil yuxudan oyandım, Haqsız zülüme dayandım. Libasın qara boyandı. Eşidənde ölüm Laçın.

Kamran ayrılb yaylaqdan Hesret qalıb bulaqlardan. Vətən deyib ağlamaqdan Lai olubdu dilim, Laçın.

BÜTÜN AZƏRBAYCAN XALQINI ƏRBİLDƏN SALAMLAYIRAM

Ösed bey, sizden Azərbaycan oxucularına, Kürdüstən bölgəsində yaşayış türkmanlar haqqında məlumat vermeyinizi xahiş edirəm.

- Ösed bey, sizden Azərbaycan oxucularına, Kürdüstən bölgəsində yaşayış türkmanlar haqqında məlumat vermeyinizi xahiş edirəm.

- Önce saygı və salamlarım siz həzretlərə ki, defələrlərdir gelib bizi ziyaret edirsiniz və burada yaşanan ictimai-siyasi durumu, o cümlədən türkmanların durumunu Azərbaycan oxucularına çatdırınınız. Və mən de öz növbəmdə türkmanların hazırlı durumunu "Diplomat" qəzeti vasitəsi ilə Azərbaycan oxucularına çatdırmaq istərdim.

Sizin bura gelmeyiniz bizim üçün böyük fürsətdir. Biz Azərbaycan xalqı ilə anlaşıb bir-birimiz dərdini-uzaq olduğunu rəğmən, "Diplomat" qəzeti vasitəsilə sizin kimi aydınlarla bir-birimizə çatdırın. Biz türkmanlar kəq diyannın bir çox bölgələrində yaşayıq. Bunu açıqlamağa heç ehtiyac da yoxdur. Yaşayış bölgələrimiz bellidir. Əsas yaşayış yerlerimiz Kerkük, Ərbil, Dillafer, Bəndəli, Alanköprü və Bağdaddır.

- Ösed bey, İraq türkmanlarının hansı problemləri var?

- Xalqımızın problemləri çoxdur. Kürd qardaşlarımızın çoxluq teşkil etdiyi yerlərde biz türkmanlar erəb, asuri, kildani qardaşlarımla birgə yaşayıq. Bu birliyi anlamamağa çalışan bir sıra partiya rəhbərlərimiz var ki, onlar müstəqil çalışmaq isteyirlər və işləri milletçilikdir. Biz bir türkman olaraq, onları qəbul etmirik və onlara qarşıyız. Hamiya bəlliidir ki, fəsih BƏSS rejimi döneniməndə İraqda yaşayan bütün xalqlar olmazın faciələre düşər olmuşlar. 1991-ci ildə mehz Mesud Berzani cənablarının rəhbərliyi ilə Kürdüstən bölgəsində yaşayan xalqlann birliyi neticesində BƏSS ordusu Kürdüstəndən qovulmuş və burada yaşayan bütün xalqlara dərhal demokratik haqlar verilmişdir, xalqlar öz hayat düzənnəni yenidən qurmuşdur. Bu düzən, bu demokratiya bəzi ölkələri və qurumları bu gün də narahat etməkdədir. Ona görə de fitnekar qüvvələr çalışırlar ki, qan bahasına eldə olunan bu düzəni pozsunlar. "Diplomat" qəzeti vasitəsilə onlara demek isteyirəm ki, qoy heç kəs eziyyət çəkməsin. Heç kəs bu düzəni və sabitiyi poza bilmez.

- İraqda türkmanların birliyi necadır?

- Kənar qüvvələr içimizə girib bizi parçaladı və imkan vermedilər ki, Kürdüstən parlamentində və Kürdüstən hökumətinde iştirak edək. Əvveller Kürdüstən hökumətində heç bir temsilçimiz də yox idi. Sonralar ise başa düşdük ki, bizim yaşam terzimiz ancaq burada yaşayan xalqlarla birlikdə mümkün ola bilər. Bunları nezəre alaraq, bəzi qara qüvvələri içimizdən def etdik. İndi Kürdüstən parlamentində dörd millet vəkilimiz, hökumətde isə iki nazımız çalışır. Bu bizim son illərdə apardığımız düzgün siyasetin neticəsidir. Bunlara baxmayaraq, bəzi siyasi partiyalarımız bizim evvəller buraxdırmış səhvləri yene de tekrar edirlər. Bu da bizim birliliyi xələf getirir. Onlar dostluğun, qardaşlığın menasını dərinlən dərk etmirler, özleri istemeseler de başqalarına xidmet etmiş olurlar. Ona görə de, türkmanların problemləri bətmir. Əger bizimlə təref müqabilələrimiz bir məsada otursalar, anlaşılmazlıqları birlikdə çözer, Kürdüstən parlamenti və hökumətinde daha artıq nallıyyət eldə olunur. Kerkükde hətta bəzi türkman partiyaları da var ki, onlar Kerkük şəhərinin Bağdad hökumətinin inzibati ərazisine daxil olmasına çalışırlar. Onlar unudurlar ki, keçmiş illerde, Saddam Hüseynin hökmənləri dövründə türkmanların başına hansı faciələr getirilmişdir. Buna rəğmən

biz düşünürük ki, Kerkükün inzibati ərazisi vahidi kimi Kürdüstən bölgəsinə daxil olması keçirilecek Referendumda baş tutsun. Xalq Kerkükün Kürdüstəndən ayrılmamasına yol verməsin.

- Mütəxəlit türkman partiya rəhbərlərinə ne deyəcəyiniz var?

- "Diplomat" qəzeti vasitəsi ilə İraqda yaşayan bütün xalqlara seslenirəm: - Qan tökməkle heç ne eldə etmək olmaz. Dünya təcrübəsinə esasen her şey çağdaş dövrümüzde diplomatik dəniş yolu ilə hell olunur. Günahsız insanların ölümüne sebəb olan terrorçuluq aməlləri yalnız düşmənlərə xidmet edənlərə faydalı getirir. Gelin bu qardaş qırğından el çəkin. Heç olmasa körpe balalarımızın xətrinə, iye biz bu memlekətdə yaşayan xalqlar, masa etrafında əyleşib bu məsələlərə çözüm yolu tapmayaq?

- Siz bir millet vəkili kimi, nə deyə bilərsiniz?

- Biz dörd millet vəkili olaraq Kürdüstən bölgəsində yaşayan xalqların etimadını da doğrulmuşuq. Tekce türkmanların deyil, digər xalqların da haqlarını müdafiə etməklə qurur hissi keçiririk. Özellikle "Diplomat" qəzeti xalqlarımız arasında apardığı dostluq, qardaşlıq siyasetini destəkləyirəm və alqışlayıram. Alqışlayıram ona görə ki, Kürdüstəndəki ictimai-siyasi hadisələr qəzətdə olduğu kimi İsləqləndirlər və geniş oxucu auditoriyasına çatdırılır. Buna görə Tahir bey, mən Size türkmanlar adından öz təşəkkürümü bildirirəm. Eyni isterdim ki, Azərbaycan parlament üzvləri, yazıçı və şairlerimiz tez-tez Ərbile, Kerkükə gəslnlər, bizim hal-hazırkı vəziyyətimizi öyrənsinlər. Elece de, bizi Azərbaycana dəvet etsinlər, qarşılıqlı əlaqələrimiz yaransın. İndi dünya çox kiçilib. Dünyanın bu başından o başına bir anlığa istədiyin informasiyani çatdırıbilərsən. Buna baxmayaraq Azərbaycanla həzirdə ciddi bir ilişkimiz yoxdur. Əger ictimai, siyasi, mədəni, elmi illiklərimiz yaranarsa, hər İki təref bundan qarşılıqlı fayda götüre bilər. Onu da qeyd etmek isterdim ki, Mesud Berzani cənablarının teklifi ilə Kürdüstən Ana Yasasında kürdlərdən sonra türkmanlar ikinci çoxsayılı xalq kimi təsbit olunmuşdur. Bu da bizlərin sevincine sebəb olub:

Buradan Azərbaycan xalqına saygı və salamlarımı göndərməkde xoşbəxtam. Onlar da bizim esil soyumuzdanızdır. Onu da arzu etmək isteyirəm ki, bizim yaralı yerimiz olan Qarabağ məsəlesi Dialeq və Sülh yolu ilə Azərbaycanın xeyrini öz həllini tapsın. Müharibələrdən qazmaq, xalqı qorumaq hər bir xalqın dövlət başçısının əsas vəzifəsidir. Müharibə heç bir xalqa fayda verməmişdir. Müharibə dedikdə, ölüm, qan, felaket, qaçqılıq, köçkünlük insanın göz öününe gelir. Çalışmalıyıq ki, bütün məsələlər sülh yolu ilə başa çatsın. Bütün Azərbaycan xalqını Ərbildən bir daha salamlayıram.

- Maraqlı müsahibəye görə sağ olun.
- Men təşəkkür edirəm, sizde sağ olun.

Müsahibəni hazırladı:
Tahir SÜLEYMAN

Çox gəzir, hərənir oba yerini,
Görür ki, bir belek qalıbdır burda.
İsteyir bu işin açıñ sırrını,
Bilmir kim tullayıb beleyi yurda.

Beleyi tez açır, görür bir uşaq,
Qan heyret edir körpe oğlana.
Görür yuxudadır, terpenmir ancaq,
Neden balasını atmışdır ana?

Hiss edir ananın bağın daş olub,
Yenidən beleyi tez bükür qan.
Düşünür ananın ağı çash olub,
Körpeyle yolların evinə san.

Qanı öz-özüne fikirlesirdi,
-Yaxşı ki, tapmışam yaziq körpəni.
Xeyallar qəlbini didib-deşirdi,
-Allahım, ne qəder şad etdin məni.

Evladım yox idi, baxş etdin onu,
Heç gülməyen üzüm axırdı güldü.
Sevinç çevrildi kederin sonu,
Bu kasib evime bu körpe güldü.

Nökerçilik etdi, uşaq böyüdü,
Deyiblər pis günün ömrü az olur.
Götürdü anadan yaxşı öyüdü,
Sərt qışın axın güllü yaz olur.

Qanı canı-dilden oldu ona bənd,
Qılıqundan durdu doğma ana tek.
Körpənin adını qoydu Siyabənd,
Dedi, onu igid böyüdəm gerek.

İller gəlib keçdi, ömürdən iller,
Siyabənd körpelik daşını atdı.
Bir-birini əvəz etdi fesillər,
Hər vaxt anasının hayına çatdı.

Bir müddət dolandi kənddə iş üçün,
Ne qəder axtardı, tapa bilmədi.
Qonşu bəyləkləri dolandı bütün,
Yene də qələbə yapa bilmədi.

(Ardı var)

Yaman günləri saydım, Qüssədən cana doydum. Kaş bir de qızınaydım Oağında Laçının.

Qoynunda bəsləyər dağ bənövşəni

Tezlikle güləcək xoş qədəmlə yaz,
Qoynunda bəsləyər dağ bənövşəni.
Yayın oğlan çağı qarlı zirvədə,
Gedib görmüsənmə ağ bənövşəni?!

Ətrafin bürüyər al-əlvən çiçək,
Baş eyib üzdükçə hey coşur ürək.
Düzüb ipək tele, qoxlayır mələk
Kölgəde saxlayar bağ bənövşəni?!

Laçınzsız gül açımadı, peşiman olar,
Boynu buruq durar, gözleri dolar.
Valide, körpədir, əllərde solar
Saxlaşan bir həftə sağ bənövşəni.

Qovuşub çaylara sel olub gedər

Bahardır, eriyib buzu dağların,
Qovuşub çaylara, sel olub gedər!
Millətə çekilen çarpat dağların
Qovuşub çaylara sel olub gedər

Tann kerem eylər, unutmaz bizi,
Quduz yağılanın büküller dizi.
Gürşədla yuyulal namərdin izi,
Qovuşub çaylara sel olub gedər

Azad səsleyəcək çiçək-ciçəyi,
Bülbü'lə də öpacək ince leşəyi.
Qem-keder tərk edər susmuş ürəyi,
Qovuşub çaylara sel olub gedər

Validə, köklənər qırılmış sazin,
Öten bülbü'ləsen bu gelən yazın.
Laçında çağlıayar sesin, avazın
Qovuşub çaylara, sel olub gedər

"XOCƏ VƏ SIYABƏND" KÜRD XALQ DASTANINDAN

(Poemaden bir parça)

Başında taxtadan bir papazı var,
Ortası boğmadır, asılmış zəncir.
Ulu Kürd xalqından qalıb yadigar,
Dövrəsindən muncuq açılmış bir-bir.

Telinin qabağı kesilmiş qısa,
Qoşa hörüyü var, düşür üzüne,
Yolu düşüb getse haraya, yasa,
Deyirsənəs kirşan yaxıb gözünə.

Dirsekden yuxarı bir geyimi var,
Dirsekden aşağı başqa qolçağı.
Qulplu pullar döşdən asılıb qatar,
Düymə əvezinə qatmadan bağlı.

Topuğuna kimi uzun bir şalvar,
Ayaqda məsi var, köhnəlmış, san.
Şalvari büzməli, heç deyildi dar,
Beləcə görünür yurtda bir qan.

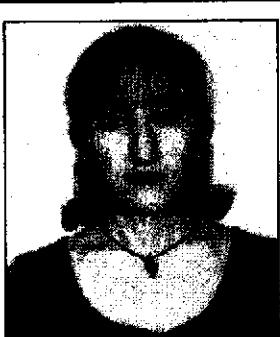
Kaş bir de qızınaydım Oağında Laçının

Bu dünyaya göz açdım
Qucağında Laçının.
Adım təbəssüm oldu
Dodağında Laçının.

O cənnətde yarandım,
Pozularmı yar andım.
Güzgüləndim, dərandım
Bulağında Laçının.

Men de bir eşqe yandım,
Şəfəqlərə boyandım,
İzimle misralandım
Yaylığında Laçının.

Ah, bu neçə Dönyadır,
Belkə ömr xülyadır.
Yağılar at oynadır,
Torpağında Laçının.

Valide Arzumanlı 1974-cü ildə Laçın rayonunun Qalaça kəndində dünyaya göz açıb. Özəl tibb məktəbini bitirib. Məktəb illerindən şeir yazmağa başlayıb. Gənc şairənin şeirləri bir sira metbu organlarında çap olunub. Valide xanımın bir neçə şeirləri oxuculara təqdim edirik. Ve Valide xanıma yaradıcılıq uğurları arzuluyıq.

Yaman günləri saydım, Qüssədən cana doydum. Kaş bir de qızınaydım Oağında Laçının.

Bu dünyaya göz açdım
Qucağında Laçının.
Adım təbəssüm oldu
Dodağında Laçının.

O cənnətde yarandım,
Pozularmı yar andım.
Güzgüləndim, dərandım
Bulağında Laçının.

Men de bir eşqe yandım,
Şəfəqlərə boyandım,
İzimle misralandım
Yaylığında Laçının.

Ah, bu neçə Dönyadır,
Belkə ömr xülyadır.
Yağılar at oynadır,
Torpağında Laçının.

ДИПЛОМАТ

№ 13(038) Октябрь ОБЩЕСТВЕННО-ПОЛИТИЧЕСКАЯ ГАЗЕТА

Райс беседует с лидерами иракских курдов

- В пятницу (6 октября) в городе Эрбиль на севере Ирака госсекретарь США Кондолиза Райс встречается с руководством общины

Али Салиби, Джамал Мавлюд и Махмуд Мухаммад, члены городского совета Киркука, встретились с министром нефти Курдистана.

«Существующие в Киркуке нефтеперерабатывающие заводы очень устарели, поскольку были построены в 1940-х годах, и у них маленькая мощность. Мы рассматриваем возможность строительства нового перерабатывающего завода», - заявил Махмуд Мухаммад.

Во время встречи также было предложено сократить число рабочих на заводах и повысить зарплату трудящимся на севере Ирака, поскольку она отстает от той, что получают рабочие на юге страны. Они также обсудили возможность увеличения доли нефти, которая направляется в Киркук, но министр заявил, что сейчас это невозможно из-за трудностей с транспортировкой, которая требует охраны и средств доставки. Проблема нехватки топлива существует не только в Киркуке, но и в других городах региона.

Открытие шестого форума персоязычных народов мира

С 7 по 11 сентября сего года в столице Таджикистана городе Душанбе проходит шестой форум персоязычных народов мира. В работе форума примет участие большое число востоковедов, филологов и историков.

Также будет представлена культура и языки курдского народа. На работу форума из Казахстана был приглашен академик Международной Академии Наук Высшей Школы директор центра мировых языков доктор филологических наук Мирзоев Князь Ибрагимович.

Тема его доклада «Курдский этнос: состояние и перспективы».

Также в Таджикистане в эти дни пройдет ряд других знаменательных событий, в частности предусмотрено празднование 15-й годовщины государственной независимости Республики Таджикистан, 2700-летия города Куляба и Года арийской цивилизации.

иракских курдов.

Как мы уже сообщали, накануне американская гостья провела в Багдаде переговоры с премьер-министром Ирака Нури аль-Малики. Основная тема - борьба с непрекращающимся насилием на межрелигиозной почве. «Иракские политические партии должны разоружить свои формирования или уйти из политики», - заявил Малики после встречи с Райс.

Между тем за минувшие сутки в результате терактов в Ираке погибли по меньшей мере 22 человека. Кроме того, американское командование сообщает о гибели двух морских пехотинцев.

Президент Курдистана Масуд Барзани решил сформировать комитет для расследования дел курдов, которые сотрудничали с разведывательными органами саддамов-

поручено отвечать за формирование в сотрудничестве с кабинетом министров и парламентом органа, который будет заниматься расследованием, и который будет возглавлять независимый судья.

Масуд Барзани отдал распоряжение о расследовании случаев сотрудничества с бывшим правящим саддамовск

ского режима. Глава президентской администрации Фуад Хусейн заявил, что комитет будет сформирован в воскресенье для рассмотрения дел тех шпионов, список которых был опубликован в соответствии с распоряжением президента Барзани.

Он сказал, что ему

С призывами к руководству парламента расследовать список фамилий, которых обвиняют в сотрудничестве с бывшим правящим режимом в Ираке, обратился ряд гражданских организаций и членов парламента. Есть требования проведения чрезвычайной сессии парламента для рассмотрения этого вопроса.

Публикация этого списка совпала с призывами наказать тех курдов, которые участвовали в массовых убийствах периода Анфал, когда погибло около 100 тысяч курдов и были уничтожены сотни курдских деревень.

ТӘSІSÇİ VƏ BAŞ REDAKTOR:
TAHİR SÜLEYMAN

İMTİYAZ U SERNİVİSAR:
TAHİR SİLEMAN

УЧРЕДИТЕЛЬ И ГЛАВНЫЙ РЕДАКТОР:
ТАХИР СУЛЕЙМАН

Tel: +994 50 352-33-18

Azərbaycan şöbəsinin redaktoru:

NƏRİMAN ƏYYUB
Tel: 050 379-92-93

Xüsusi müxbir:
RAMİZ CƏBRAYILOV

Əlaqə telefonu:
422-38-26

Müəlliflərin mövqeyi redaksiyanın mövqeyi ilə üst-üstə düşməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri, 40

küçə Naxçıvanski ev 40, mənzil 30

Adres: Bakı 40, pos. 8-oý km

Ulica Naxchivanskaya dom 49 kv30

Navnisan: Bakı 40 soqaq

kl 8-a soq Naxçıvanckaya xanı 40 mal 30

ПОСЛЕДНЯЯ страница

Хавьер Солана приветствовал заявление Рабочей партии Курдистана о прекращении огня

Верховный комиссар по внешней политике Евросоюза среди приветствовал заявление о прекращении огня, сделанное Курдской рабочей партией в Турции и сказал, что он надеется, что она будет придерживаться своего обещания отказаться от применения насилия.

РПК объявила, что с воскресенье она прекращает в одностороннем порядке боевые действия после усиления насилия в юго-восточной Турции и дипломатического напряжения на повстанцев-сепаратистов.

«Я действительно был очень счастлив, когда увидел заявление РПК, в котором говорилось, что она намерена отказаться от насилия», -- заявил глава внешнеполитического ведомства ЕС Хавьер Солана Европарламенту.

«Я думаю, что, когда вы видите, что партия, которая использовала военные средства, решила вернуться к политической борьбе, это хорошая новость для всех», -- сказал он, добавив: «Давайте надеяться, что они будут действовать в соответствии со своими словами... но в принципе это хорошая новость и мы относимся к ней как к таковой».

Турецкий премьер-министр Реджеп Эрдоган отверг заявление КРП о прекращении огня и, будучи в Вашингтоне, призвал Соединенные Штаты предпринять меры против повстанцев в Ираке. КРП использует соседние с Турцией районы северного Ирака в качестве своей базы.

КРП начала вооруженную борьбу с целью создания курдского государства на юго-востоке Турции в 1984 году. Более 30 тысяч человек погибло в этом конфликте, который ослаб после того, как был захвачен и осужден лидер курдских повстанцев Абдулла Оджалан в 1999 году.

Заявление о мире последовало после призыва Оджалана к повстанцам объявить о прекращении огня.

В Краснодаре пройдет фестиваль курдской культуры

В Краснодаре 8 октября во Дворце спорта «Олимп» пройдет III фестиваль курдской культуры "Курдская радуга". Как сообщили корреспонденту «Кавказского узла» в Краснодарском Центре национальных культур, в рамках Фестиваля пройдет художественная выставка изделий курдских мастеров, выступление зарубежных вокальных и инструментальных коллективов и национальных фольклорных групп, викторины и конкурсы с розыгрышами призов из Курдистана. Завершится мероприятие праздничным салютом.

Фестиваль "Курдская радуга" организован Федеральной национально-культурной автономией курдов РФ при поддержке Федерального агентства по культуре и кинематографии Российской Федерации.

ALLAH RƏHMƏT ELSİN

"Diplomat" qəzetiinin redaksiya heyəti, əməkdaşımız Mahir Məmmədova, əmisi, el aqsqqalı

Zakir İsa oğlu Məmmədovun

vəfatından kədərləndiklərini bildirir və mərhumun ailəsinə və yaxınlarına dərin hüznə başsağlığı verirlər.

"Diplomat" qəzetiinin redaksiya heyəti, el aqsqqalı

Ənvər Hilal oğlu Fərmanovun

vəfatından kədərləndiklərini bildirir və mərhumun ailəsinə və yaxınlarına dərin hüznə başsağlığı verirlər.

e-mail: diplomat_gazeti@box.az
Şəhadətnamə: N FŞ 005004966

BUSB-un 2 saylı
Sabunçu rayon filialı
VÖEN 1800061582
H/h 438010000
Sifariş: 961
Tiraj: 2500